

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Lublinie

LLU.410.006.05.2018
P/18/071

WYSTĄPIENIE POKONTROLNE

NAJWYŻSZA IZBA KONTROLI
Delegatura w Lublinie
ul. Okopowa 7, 20-022 Lublin
T +48 81 461 31 20, F +48 81 461 31 11
llu@nik.gov.pl
Adres korespondencyjny: Skr. poczt. P-112, 20-001 Lublin 1

I. Dane identyfikacyjne kontroli

Numer i tytuł kontroli	P/18/071 – Wczesne wspomaganie rozwoju dziecka z dysfunkcjami
Okres objęty kontrolą	Od 1 września 2015 r. do dnia zakończenia kontroli ¹
Jednostka przeprowadzająca kontrolę	Najwyższa Izba Kontroli Delegatura w Lublinie
Kontroler	Piotr Kwaśniak – główny specjalista kontroli państwowej, upoważnienie do kontroli nr LLU/37/2018 z 16 marca 2018 r. (dowód: akta kontroli str. 3-4)
Jednostka kontrolowana	Specjalny Ośrodek Szkolno-Wychowawczy, ul. C. K. Norwida 7, 21-400 Świdnik, dalej: „SOSW” lub „Ośrodek”
Kierownik jednostki kontrolowanej	Elżbieta Krupa – Dyrektor SOSW ² (dowód: akta kontroli str. 5)

II. Ocena kontrolowanej działalności

Ocena ogólna

Ośrodek prowadził skuteczne działania³ w celu zapewnienia dzieciom z niepełnosprawnościami szybkiego podjęcia terapii wynikającej z opinii o potrzebie wczesnego wspomaganie rozwoju. Dokonywano podsumowania i oceny udzielanej pomocy oraz podejmowano działania w celu zapewnienia kompleksowości i spójności wszystkich oddziaływań wspomagających rozwój dziecka.

Dla wszystkich dzieci, których rodzice o to wnioskowali, zapewniono niezwłoczne podjęcie terapii wynikającej z przedstawionej opinii o potrzebie wczesnego wspomaganie rozwoju. Niewielka frekwencja dzieci na zajęciach (od 55,3% w roku szkolnym 2016/2017 do 73,7% w roku 2017/2018) wynikała z absencji dzieci oraz usprawiedliwionych nieobecności nauczycieli.

Nad planowaniem i realizacją wsparcia czuwał Zespół wczesnego wspomaganie rozwoju dziecka (Zespół), w skład którego wchodziły osoby posiadające kwalifikacje do pracy z małymi dziećmi o zaburzonem rozwoju psychoruchowym. Ustalone przez Zespół kierunki i harmonogram wczesnego wspomaganie wynikały z zaleceń zawartych w opinii o potrzebie wczesnego wspomaganie rozwoju dziecka i stwarzały odpowiednie warunki realizacji wsparcia. Opracowane indywidualne programy wczesnego wspomaganie (dalej także: program) były realizowane z dzieckiem i jego rodziną.

¹ Badaniami kontrolnymi objęto również zdarzenia i dokumenty sprzed 1 września 2015 r. w przypadkach, gdy miały one związek z przedmiotem kontroli.

² Od 1 września 2017 r. Od 1997 r. do 31 sierpnia 2017 r. funkcję tę pełniła Pani Beata Michniewicz.

³ Najwyższa Izba Kontroli stosuje 3-stopniową skalę ocen: pozytywna, pozytywna mimo stwierdzonych nieprawidłowości, negatywna. Jeżeli sformułowanie oceny ogólnej według proponowanej skali byłoby nadmiernie utrudnione albo taka ocena nie dawałaby prawdziwego obrazu funkcjonowania kontrolowanej jednostki w zakresie objętym kontrolą, stosuje się ocenę opisową bądź uzupełnia ocenę ogólną o dodatkowe objaśnienie.

W Systemie Informacji Oświatowej (dalej: SIO) umieszczono kompletne i prawidłowe dane dotyczące dzieci objętych tym wsparciem, a dokumentacja wszystkich dzieci była właściwie chroniona.

W Ośrodku zapewniono odpowiednie wyposażenie do prowadzenia zajęć oraz zatrudniono wymaganych specjalistów do realizacji wczesnego wspomaganie rozwoju. Zadbano także o odpowiednią bazę lokalową, przystosowaną dla małych dzieci oraz dostępną dla osób niepełnosprawnych ruchowo. Jednak w ocenie NIK gabinet logopedy⁴ nie spełniał wymogów odizolowania i wyciszenia, a jego powierzchnia nie wystarczała do prowadzenia zajęć z małymi dziećmi. Stwierdzono także, że w latach 2015-2018 środki finansowe na wczesne wspomaganie rozwoju nie były ewidencjonowane w rozdziale 85404 *Wczesne wspomaganie rozwoju dziecka*, co było niezgodne z rozporządzeniem Ministra Finansów z dnia 2 marca 2010 r. w sprawie szczegółowej klasyfikacji dochodów, wydatków, przychodów i rozchodów oraz środków pochodzących ze źródeł zagranicznych⁵. Środki finansowe na wczesne wspomaganie rozwoju dziecka zostały uwzględnione w innych rozdziałach planu finansowego Ośrodka.

III. Opis ustalonego stanu faktycznego

1. Planowanie i udzielanie wsparcia w ramach wczesnego wspomaganie rozwoju dzieci

Opis stanu faktycznego

1.1. Liczba dzieci objętych wczesnym wspomaganie rozwoju (według stanu na 30 września) to:

- sześcioro w 2015 r., w tym: dwoje z niepełnosprawnością ruchową (w tym afazją), jedno z niepełnosprawnością umysłową w stopniu umiarkowanym lub znacznym, jedno z niepełnosprawnościami sprzężonymi, jedno z opóźnionym rozwojem mowy i jedno z zespołem Dravet;
- siedmioro w 2016 r., w tym: jedno z autyzmem (w tym z zespołem Aspergera), dwoje z niepełnosprawnościami sprzężonymi, dwoje z niepełnosprawnością ruchową (w tym afazją), jedno z niepełnosprawnością umysłową w stopniu umiarkowanym lub znacznym i jedno z opóźnionym rozwojem mowy;
- ośmioro w 2017 r., w tym: jedno z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu lekkim, dwoje z niepełnosprawnością umysłową w stopniu umiarkowanym lub znacznym, jedno z niepełnosprawnością ruchową (w tym afazją), dwoje z autyzmem (w tym z zespołem Aspergera) oraz dwoje z niepełnosprawnościami sprzężonymi.

Dziewięcioro dzieci objętych było wsparciem przez okres od jednego do dwóch lat, dwoje przez okres od dwóch do czterech lat, a troje powyżej czterech lat.

W SOSW zapewniono niezwłoczne podjęcie wczesnego wspomaganie rozwoju dziecka z dysfunkcjami (dalej także: wczesne wspomaganie lub wczesne wspomaganie rozwoju dziecka). Czas jaki upłynął od zadeklarowania przez rodziców potrzeby objęcia dziecka wczesnym wspomaganie (przez złożenie pisemnego wniosku do Starostwa Powiatowego w Świdniku o skierowanie dziecka na zajęcia wczesnego wspomaganie rozwoju) do zakwalifikowania dziecka do tego wsparcia i podjęcia zajęć wyniósł od dwóch do 36 dni (średnio było to 12 dni).

W okresie objętym kontrolą żadnemu dziecku nie odmówiono objęcia wczesnym wspomaganie rozwoju. Na 14 dzieci objętych wczesnym wspomaganie rozwoju,

⁴ Usytuowany w budynku głównym SOSW.

⁵ Dz.U. z 2014 r. poz. 1053, ze zm. (dalej: rozporządzenie w sprawie szczegółowej klasyfikacji budżetowej).

większość z nich (12) zostało zakwalifikowane do wsparcia na początku roku szkolnego, a dwoje w styczniu.

Siedmioro dzieci mieszkało w odległości do trzech km od SOSW, jedno w odległości do 10 km, a sześcioro powyżej 10 km.

Dyrektor Ośrodka wyjaśniła, że *dzieci objęte wczesnym wspomaganiam, które jednocześnie były wychowankami przedszkola specjalnego funkcjonującego w ośrodku, korzystają z dowozu zorganizowanego przez gminy. W roku szkolnym 2017/2018 znam jeden przypadek ubiegania się przez rodziców o bezpłatny dowóz, jednak gmina odmówiła z uwagi na brak miejsc w autobusie szkolnym. Z uwagi na ten fakt zorganizowałam dla tego dziecka zajęcia wczesnego wspomagania w domu rodzinnym w wymiarze 2 godz. tygodniowo (terapia pedagogiczna i logopedyczna). Oprócz zajęć wczesnego wspomagania dziecko to zostało zakwalifikowane do programu „Za Życiem”.*

(dowód: akta kontroli str. 6-21)

1.2. W SOSW dla każdego z 14 dzieci objętych wczesnym wspomaganiam rozwoju, Dyrektor zarządzeniem nr 22b/2017 z 1 września 2017 r.⁶ powołała Zespół, którego skład był zgodny z wymogami przepisów § 3 ust. 1, 2 i 3 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z 24 sierpnia 2017 r. w sprawie organizowania wczesnego wspomaganiam rozwoju dzieci⁷. Członków Zespołu wskazano personalnie, w tym m.in.: logopedę, rehabilitanta, pedagoga specjalnego, psychologa, terapeutę ręki. Przydziały godzin ich pracy uzależnione były od potrzeb dziecka. Zespół zapewniał właściwą pomoc, miał do dyspozycji odpowiednie pomoce dydaktyczne i sprzęt do zajęć ruchowych i integracji sensorycznej.

(dowód: akta kontroli str. 6-13, 86-113)

Nauczyciele z Zespołu wczesnego wspomaganiam, opracowali i podpisali indywidualne programy wczesnego wspomaganiam. Przygotowali także plany działań wspierających rodzinę. Programy opracowane po 1 września 2017 r. zawierały treści takie jak: sposób realizacji celów rozwojowych ukierunkowanych na poprawę funkcjonowania dzieci tożsame z zaleceniami poradni psychologiczno-pedagogicznej i wielospecjalistycznej diagnozy, obejmujące także kontekst ich funkcjonowania (razem z rodzinami), ukierunkowane na rozwijanie aktywności i uczestnictwa dziecka w życiu społecznym, sposób oceny postępów dziecka. W przypadku dzieci, które rozpoczęły terapię przed ww. datą, programy dostosowano poprzez ich aneksowanie.

Dyrektor SOSW wyjaśniła, że *planowane były również działania wspierające rodzinę, takie jak: pomoc w aplikowaniu o pomoc finansową, nawiązywanie współpracy z fundacjami, np. „Zdażyć z pomocą”, organizowanie kiermaszy, z których dochód przekazywany był na potrzeby dzieci (dwukrotnie w okresie objętym kontrolą), kierowanie do specjalistów (okulista, laryngolog, neurolog) oraz pomoc w wypełnianiu wniosków do Powiatowego Centrum Pomocy Rodzinie w Świdniku lub ośrodków pomocy społecznej.*

(dowód: akta kontroli str. 6-10, 60-85, 173-179)

Indywidualny zakres wsparcia rekomendowany przez Zespół w programie edukacyjno-terapeutycznym był zgodny z zaleceniami opinii o potrzebie wczesnego wspomaganiam rozwoju. Na podstawie zaleceń opinii ustalano także wsparcie dla rodziny dziecka.

⁶ Poprzednio obowiązywało w tym zakresie Zarządzenie Dyrektora SOSW nr 19/2011 z 31 sierpnia 2011 r.

⁷ Dz.U. z 2017 r. poz. 1635 (dalej: rozporządzenie z 24 sierpnia 2017 r.). Poprzednio kwestie te uregulowane były w § 3 ust. 1 i 2 rozporządzenia Ministra Edukacji Narodowej z 11 października 2013 r. w sprawie organizowania wczesnego wspomaganiam rozwoju dzieci (Dz.U. z 2013 r. poz. 1257, dalej: rozporządzenie z 11 października 2013 r.).

Zespół planując swoją pracę określał kierunki i harmonogram działań dotyczących wczesnego wspomaganie rozwoju oraz wsparcia rodziny dziecka.

Dyrektor wyjaśniła, że *od ośmiu lat przy SOSW działa Stowarzyszenie Przyjaciół Ośrodka a jego członkowie to nauczyciele z tegoż Ośrodka. W ramach pracy stowarzyszenia utworzono punkt konsultacyjny dla rodziców, wspomagano rodziców, organizowano warsztaty: sensoryczne i komunikacyjne.*

Zajęcia w ramach wczesnego wspomaganie prowadzono, co do zasady, indywidualnie. Zajęcia grupowe, zgodnie z opracowanym w roku 2017/2018 „Harmonogramem współpracy z rodzicami”, organizowano przy okazji spotkań integracyjnych, na które do przedszkola zapraszano rodziców (nie więcej niż trzy rodziny).

Siedmioro dzieci objętych wczesnym wspomaganie⁸ w roku 2016/2017, miało zaplanowany następujący tygodniowy wymiar zajęć indywidualnych: M.M. – logoterapia (0,5 godz.) i terapia pedagogiczna (1,5 godz.), J.J. - logoterapia (1 godz.) i terapia ręki (1 godz.), B.D. – terapia psychologiczna (1 godz.) i terapia ręki (1 godz.), D.K. – logoterapia (0,5 godz.) i terapia pedagogiczna (1,5 godz.), M.M. – terapia psychologiczna (1 godz.) i terapia pedagogiczna z terapią ręki (1 godz.), S.D. – logoterapia (0,5 godz.) i terapia pedagogiczna (1,5 godz.), B.G. – terapia pedagogiczna (2 godz.). Roczna frekwencja tych dzieci wyniosła odpowiednio: 39,1%, 79,1%, 74,2%, 63,4%, 61,9%, 31,6% oraz 37,5%. Na jej ogólny, niski poziom, miały wpływ m.in. problemy zdrowotne dzieci, trudna sytuacja rodzinna.

Ośrodek nawiązał także współpracę z przedstawicielami kadry naukowej Katolickiego Uniwersytetu Lubelskiego (KUL) w zakresie m.in.: pozyskiwania najnowszej wiedzy z zakresu edukacji i wychowania w ramach wczesnego wspomaganie rozwoju dziecka.

(dowód: akta kontroli str. 6-11, 13, 60-85, 116-119, 126-139, 180-188, 461-467)

Liczba godzin dla jednego dziecka, w ramach wczesnego wspomaganie rozwoju, w każdym przypadku wynosiła dwie w tygodniu.

Rodzice dzieci objętych wczesnym wspomaganie rozwoju byli zapoznawani z programami i akceptowali je przez złożenie podpisu. Programy opracowano w sposób czytelny. Pełniły także funkcję informacyjną i instruktażową, tj. zawierały informacje co było realizowane i jakie zajęcia zaplanowano. Rodzice nie wnosili zastrzeżeń do programów.

Dyrektor Ośrodka wyjaśniła, że *wielu rodziców to nasi byli uczniowie, więc mając na uwadze jak najlepsze wsparcie dziecka terapeuci ciągle wyczerpująco instruują rodziców jak wspierać dziecko.*

(dowód: akta kontroli str. 6-11, 45-57, 60-68, 74-80)

W SOSW opracowano wewnętrzną procedurę pn. „Procedura ws. organizowania wczesnego wspomaganie rozwoju dzieci w SOSW im. Henryka Sienkiewicza w Świdniku”. Określono w niej m.in.: skład Zespołu wczesnego wspomaganie rozwoju dzieci (pedagog posiadający odpowiednie kwalifikacje, psycholog, logopeda, terapeuci wczesnego wspomaganie rozwoju, inni specjaliści w zależności od potrzeb dziecka i jego rodziny), zasady współpracy z rodzicami dzieci objętych zajęciami wczesnego wspomaganie, jego zadania oraz zadania koordynatora. Także w Statucie SOSW (Rozdział 4 pn. „Organizacja zajęć wczesnego wspomaganie rozwoju dziecka i rodziny”) określono podstawy organizacji zajęć

⁸ W ciągu roku jedno dziecko zrezygnowało z terapii.

z wczesnego wspomaganie rozwoju dziecka i rodziny, w tym najważniejsze zadania oraz zasady organizacji i funkcjonowania Zespołu.

(dowód: akta kontroli str. 22-35)

1.3. Wszyscy nauczyciele prowadzący zajęcia wczesnego wspomaganie mieli wykształcenie zgodne z rozporządzeniem Ministra Edukacji Narodowej z dnia 1 sierpnia 2017 r. w sprawie szczegółowych kwalifikacji wymaganych od nauczycieli⁹:

– M.B. – wykształcenie wyższe, mgr psychologii, kurs kwalifikacyjny z terapii pedagogicznej, kurs kwalifikacyjny z zakresu oligofrenopedagogiki, kurs kwalifikacyjny z zakresu wczesnego wspomaganie rozwoju i edukacji uczniów autystycznych,

– E.F. – licencjat - praca socjalna, studia magisterskie - pedagogika opiekuńcza i rewalidacja upośledzonych umysłowo, studia podyplomowe - wczesna interwencja, kurs kwalifikacyjny z zakresu oligofrenopedagogiki, kurs kwalifikacyjny z zakresu wczesnego wspomaganie rozwoju i edukacji uczniów autystycznych,

– G.S.Ł. – magister: pedagogika wczesnoszkolna i przedszkolna, kurs kwalifikacyjny z zakresu oligofrenopedagogiki, studia podyplomowe - logopedia, studia podyplomowe z zakresu wczesnego wspomaganie,

– E.O. – magister psychologii, kurs kwalifikacyjny z zakresu oligofrenopedagogiki, studia podyplomowe - logopedia.

(dowód: akta kontroli str. 7-13, 88-117, 126-139, 242-245, 253-274)

Procentowa realizacja zaplanowanego ogólnego wymiaru zajęć wczesnego wspomaganie, dla wszystkich dzieci nim objętych, wyniosła: w roku 2015/2016 od 24,6% do 89,5% (średnio 62,8%), w roku 2016/2017 od 31,6% do 79,1% (średnio 55,3%) oraz w roku 2017/2018 (do zakończenia kontroli) od 42,9% do 96,9% (średnio 73,7%). Jak wyjaśniła Dyrektor, *niski poziom wykonania tych zajęć wynika zarówno z absencji dzieci jak i usprawiedliwionych nieobecności nauczycieli, spowodowanych np. zwolnieniami lekarskimi, urlopem dla poratowania zdrowia¹⁰ czy dniami wolnymi od pracy. W przypadku zgłoszonej przez rodziców nieobecności dziecka oraz absencji nauczycieli, proponowano rodzicom inne terminy przeprowadzenia zajęć. W sytuacjach, kiedy dziecko nie było obecne na zajęciach i rodzic o tym nie powiadomił, wówczas nauczyciel pozostawał do dyspozycji dyrektora. Praktyka w ośrodku jest taka, że wówczas nauczyciel pracuje z innym dzieckiem przedszkolnym.*

Dyrektor Ośrodka wyjaśniła, że w czasie czterech tygodni nieobecności logopedy w związku z urlopem dla poratowania zdrowia nie przydzielano zastępstw ponieważ w tamtym czasie zatrudniony był tylko jeden nauczyciel posiadający uprawnienia do prowadzenia zajęć logopedycznych. Wszczęto procedurę związaną z poszukiwaniem nauczyciela na zastępstwo, jednak nie było osób chętnych do podjęcia pracy na zastępstwo.

Zajęcia wczesnego wspomaganie, zgodnie z przyjętą procedurą, prowadzono w Ośrodku. Dyrektor Ośrodka wyjaśniła, że w roku szkolnym 2017/2018 u jednego z dzieci zajęcia prowadzono w domu rodzinnym z uwagi na to, że dziecko jest z ciężcy bliźniaczej, ma młodszego i starszego rodzeństwo, a rodzice nie mają możliwości dowożenia dziecka do ośrodka.

⁹ Dz. U. poz. 1575. Do 1 września 2017 r. kwestie te regulowało rozporządzenie Ministra Edukacji Narodowej z dnia 12 marca 2009 r. w sprawie szczegółowych kwalifikacji wymaganych od nauczycieli oraz określenia szkół i wypadków, w których można zatrudnić nauczycieli niemających wyższego wykształcenia lub ukończonego zakładu kształcenia nauczycieli (Dz.U. z 2015 r. poz. 1264).

¹⁰ Dotyczył on czterech tygodni urlopu dla logopedy.

W roku 2017/2018 w Ośrodku nie wystąpiły sytuacje w których dzieci, objęte kształceniem specjalnym miały w tym samym czasie zajęcia wczesnego wspomaganie rozwoju jednocześnie z zajęciami rewalidacyjnymi. Zajęcia zostały zaplanowane w sposób niekolizyjny i nie powodowały nadmiernego obciążenia dzieci. Zespół wczesnego wspomaganie i zespół do kształcenia specjalnego prowadziły współpracę, którą ułatwiało członkostwo nauczycieli/specjalistów w obu tych zespołach. Dyrektor Ośrodka wyjaśniła, że *w poprzednich latach szkolnych nie prowadzono zajęć rewalidacji indywidualnej zorganizowanych w ramach kształcenia specjalnego. Poprzednia Dyrektor nie wniosowała o to do organu prowadzącego.*

Zgodnie ze Statutem (§ 17 pkt 18) SOSW jest placówką feryjną, tj. nie odbywają się w niej zajęcia w czasie ferii letnich i zimowych.

(dowód: akta kontroli str. 7-124, 142, 161, 164-165, 460-474)

W sprawie zawarcia porozumień z innymi placówkami, organami lub osobami prowadzącymi inne podmioty, dotyczących dzieci objętych wczesnym wspomaganie rozwoju w roku szkolnym 2017/2018, w celu realizacji części wskazań zawartych w opiniach, Dyrektor Ośrodka wyjaśniła, że *nie zawierano porozumienia, ponieważ nie było takiej potrzeby. Z ośmiorga dzieci objętych w roku szkolnym 2017/2018 zajęciami wczesnego wspomaganie, pięcioro to jednocześnie wychowankowie naszego przedszkola, natomiast pozostała trójka to dzieci dwuletnie. Jeden z dwulatków uczęszcza jeszcze na zajęcia dodatkowe do dziennego centrum aktywności – z wyboru rodziców.*

(dowód: akta kontroli str. 12, 180-188)

Ośrodek uzyskiwał od 1 września 2017 r. od rodziców zapewnienia (w formie oświadczeń) o realizacji wczesnego wspomaganie tylko w SOSW.

(dowód: akta kontroli str. 12, 140-141)

Ośrodek planował wsparcie dla rodziców. W każdy czwartek miesiąca działał punkt konsultacyjny prowadzony przez członków stowarzyszenia działającego przy Ośrodku. Dyrektor Ośrodka wyjaśniła, że od lutego 2018 r. prowadzi grupę wsparcia dla rodziców dzieci z autyzmem.

(dowód: akta kontroli str. 6, 12, 141, 185-188)

1.4. Cztery specjalistki Zespołu wczesnego wspomaganie wyjaśniły, że:

- opinie o potrzebie wczesnego wspomaganie wydawane obecnie są bardziej wyczerpujące i przydatne niż te sprzed kilku lat i w dużym stopniu ułatwiają, ale nie całkowicie umożliwiają odpowiednie ustalenia wsparcia (nie jest to jednak do końca możliwe i konieczne jest poznanie dziecka);
- efektywność prowadzonych w Ośrodku zajęć wczesnego wspomaganie rozwoju zależy od wielu czynników, w większości niezależnych od jego pracowników. Ogólnie jest ona wysoka, ale realnie okaże się to w przyszłości, ponieważ postępy były efektem wielu oddziaływań, a także procesów rozwojowych w organizmie dziecka. Częste nieobecności i całkowity brak pracy z dzieckiem w domu rodzinnym wpływają negatywnie na efekty wczesnego wspomaganie;
- liczba zajęć wczesnego wspomaganie w wymiarze maksymalnie ośmiu godzin miesięcznie nie jest wystarczająca dla wszystkich dzieci, a szczególnie dotyczy to dzieci nieuczęszczających do specjalistycznego przedszkola oraz dzieci, których rodzice nie pracują z nimi w domu. Jedna nauczycielka podała, że liczba tych godzin wystarcza, *dla dzieci starszych, ponieważ korzystają one z przedszkola i tam również korzystają z usług specjalistów;*

- posiadane kwalifikacje zawodowe były wystarczające, jednak doskonala swój warsztat poprzez m.in. uczęszczanie na szkolenia, konferencje związane z realizacją wczesnego wspomaganie;
- wczesnie podjęta terapia wspomaganie rozwoju dzieci z dysfunkcjami rozwojowymi przyczynić się może do zminimalizowania stopnia opóźnienia rozwoju psychoruchowego i wydobywania potencjału rozwojowego, aby w przyszłości dzieci były w miarę swoich możliwości samodzielne. Dla rodziców wczesne wspomaganie jest szansą na zrozumienie potrzeb swoich dzieci, wzmocnienia się w kompetencjach rodzicielskich i zaakceptowanie trudnej dla nich sytuacji jaką jest wychowanie dziecka niepełnosprawne;
- trudności w realizacji wczesnego wspomaganie, to m.in.: brak czasu na realizację wszystkich zamierzeń (zwłaszcza kontaktów z instytucjami i udzielania wsparcia rodzicom), niedostateczny przepływ informacji między specjalistami z różnych ośrodków, z których pomocy korzystają dzieci (otrzymują one działania terapeutyczne z tego samego zakresu w kilku instytucjach, a nie otrzymują wsparcia z zakresu wszystkich aktualnie u niego występujących potrzeb), brak koordynacji działań wspierających dziecko i rodzinę na poziomie gminy, zbyt duża biurokracja oraz niskie wynagrodzenia za pracę.

Zdaniem trzech osób, współpraca Ośrodka z innymi placówkami nie napotykała trudności. Odmiennego zdania była jedna osoba, według której *współpraca nie zawsze była wystarczająca, a często jednostronna – lekarze, sądy czy OPS wymagały od nas opinii (nie zawsze uzasadniając w jakim celu) i nie dawały informacji zwrotnej. Jeszcze gorsza sytuacja występowała, gdy w ogóle nie zasięgają opinii Ośrodka. Zwykle najlepiej układała się współpraca z asystentami rodzin lub kuratorami społecznymi, ponieważ oni osobiście pojawiają się Ośrodku, co umożliwia wymianę informacji.*

(dowód: akta kontroli str. 396-407)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

Ocena cząstkowa

Ośrodek¹¹ zapewnił dzieciom i ich rodzinom niezwłoczne podjęcie terapii wynikającej z opinii o potrzebie wczesnego wspomaganie rozwoju. W sytuacji ograniczenia możliwości objęcia dzieci wczesnym wspomaganie w Ośrodku podejmowano działania mające na celu zapewnienie im pomocy w domu rodzinnym. Nad planowaniem i realizacją wsparcia czuwały zespoły wczesnego wspomaganie, w skład których wchodziły osoby posiadające kwalifikacje do pracy z małymi dziećmi o zaburzonym rozwoju psychoruchowym. Dla wszystkich dzieci prawidłowo opracowano indywidualne programy wczesnego wspomaganie, a ustalone przez Zespoły kierunki i harmonogramy wsparcia wynikały z zaleceń zawartych w opiniach o potrzebie wczesnego wspomaganie i stwarzały odpowiednie warunki realizacji wsparcia. Zaplanowane formy wsparcia były realizowane przez osoby posiadające wymagane kwalifikacje.

¹¹ Najwyższa Izba Kontroli stosuje 3-stopniową skalę ocen cząstkowych dotyczących działalności w badanym obszarze: pozytywna, pozytywna mimo stwierdzonych nieprawidłowości, negatywna. Jeżeli sformułowanie oceny cząstkowej według proponowanej skali byłoby niemożliwe lub nadmiernie utrudnione, albo taka ocena nie dawałaby prawdziwego obrazu funkcjonowania kontrolowanej jednostki w zakresie objętym kontrolą, stosuje się ocenę opisową.

Opis stanu
faktycznego

2. Nadzór, ewaluacja i współpraca z innymi placówkami w realizacji wczesnego wspomaganie rozwoju dzieci

2.1. W Ośrodku oceniano postępy i analizowano trudności w pracy z dziećmi w ramach wczesnego wspomaganie rozwoju. Zespół dwa razy w roku na spotkaniach podsumowujących pracę, w pierwszym semestrze i po zakończeniu zajęć (koniec czerwca), dokonywał oceny poziomu funkcjonowania dziecka. W arkuszach obserwacji odnotowywano wyniki oceny postępów wychowanków.

(dowód: akta kontroli str. 145, 150, 152-160, 192-200)

Dyrektor Ośrodka wyjaśniła, że *koordynator po dokonaniu oceny w formie skategoryzowanej na koniec roku szkolnego m.in. na podstawie zapisów w arkuszach obserwacji, do 1 września 2017 r. niszczył dokumenty potwierdzające dokonane oceny, uznając, że nie były już potrzebne, gdyż zostały wykorzystane wszystkie zawarte w nich informacje a także z uwagi na to, że były trudności lokalowe (brak miejsc do ich przechowywania).*

Po 1 września 2017 r. arkusze obserwacji przechowywano w Ośrodku.

W dziennikach wczesnego wspomaganie rozwoju, dokonywano wpisów w rubrykach: do wpisywania obserwacji dziecka, w tym jego postępów oraz dotyczącej zaleceń dla rodziców.

Oceniano także pracę Zespołu, po pierwszym i drugim semestrze, na spotkaniach podsumowujących gdzie analizowano realizowane zadania, wskazywano ich efekty i wnioski na przyszłość.

(dowód: akta kontroli str. 83, 85, 143-160, 192-200)

W Ośrodku nie dokonywano w formie pisemnej oceny efektywności współpracy z rodziną dzieci objętych terapią wczesnego wspomaganie. Dyrektor Ośrodka wyjaśniła, że *po każdym roku pracy terapeutycznej na spotkaniach Zespołu terapeuci podsumowywali pracę, rozmawiali o sukcesach i porażkach, planowali pracę na kolejny rok szkolny. Pracownicy SOSW byli dobrze zorientowani w sytuacji rodzinnej dzieci. Po każdym zajęciach przekazywano zalecenia rodzicom. W roku szkolnym 2017/2018 dokonana zostanie ocena skuteczności współpracy z rodzicami. Na podstawie rozmów z rodzicami i ankiety (która jest w trakcie opracowywania) poznamy oczekiwania rodziców odnośnie dalszej współpracy w ramach prowadzonego wsparcia dziecka i rodziny.*

(dowód: akta kontroli str. 116-118, 145- 146, 161, 192-200)

Rodzaje wsparcia zawarte w programach były kontynuowane. Zespół dokonał analizy indywidualnych programów dzieci.

Dyrektor Ośrodka wyjaśniła, że *dzieci, które realizowały terapię były na bardzo niskim poziomie funkcjonowania i nie wystąpiła potrzeba modyfikacji programu.*

W przypadku dwójki dzieci, które rozpoczęły terapię przed 1 września 2017 r.¹², dostosowano ich programy poprzez wprowadzenie aneksów. Pozostałe dzieci (sześcioro) rozpoczęły terapię od września 2017 r. i opracowano dla nich programy zgodnie z rozporządzeniem z 24 sierpnia 2017 r.

W roku szkolnym 2017/2018 po rozmowach z rodzicami i analizie zgłaszanych przez nich potrzeb, dokonano modyfikacji „Harmonogramu współpracy z rodzicami”, w ramach której opracowano dodatkowo harmonogram spotkań otwartych dla chętnych rodziców. Odbyły się trzy spotkania: 16 listopada 2017 r. – warsztaty dla

¹² Zgodnie z rozporządzeniem z 11 października 2013 r.

rodziców i dzieci prowadzone metodą W. Sherborne, 23 stycznia 2018 r. – Gimnastyka buzi i języka (zabawy logopedyczne) oraz 13 marca 2018 r. – warsztaty na których przedstawiono referat „Jak uczyć komunikacji dziecko autystyczne?”.

Dyrektor Ośrodka wyjaśniła że, *zauważa coraz większe zainteresowanie rodziców, jednakże widać, że wolą spotkania indywidualne.*

(dowód: akta kontroli str. 143-147,162-165)

W Ośrodku zdarzyły się przypadki, kiedy w wyniku analizy postępów dziecka proponowano rodzicom wykonanie badań specjalistycznych lub kontrolnych w celu pogłębienia diagnozy dziecka oraz podnoszenia efektywności oddziaływań terapeutycznych. Osiem tego rodzaju propozycji złożył Zespół (dotyczyły: diagnozy w kierunku autyzmu, niedosłuchu, padaczki, poziomu rozwoju intelektualnego), a dodatkowe cztery psycholog, który m.in. na prośbę poradni, wydawał opinie w celu uzyskania zasiłku lub sprzętu rehabilitacyjnego.

(dowód: akta kontroli str. 147, 166-169)

W latach 2015-2018 były trzy przypadki rezygnacji przez rodziców lub prawnych opiekunów z terapii, w tym jeden spowodowany zmianą miejsca zamieszkania i dwa dotyczące umieszczenia dzieci w przedszkolu integracyjnym, które prowadziło również zajęcia wczesnego wspomaganie rozwoju.

(dowód: akta kontroli str. 147, 170-172)

W SOSW nie wprowadzano przepisów wewnętrznych zgodnie z którymi zajęcia specjalistyczne mogłyby być prowadzone cyklicznie lub okresowo. Dyrektor Ośrodka wyjaśniła że, *do Ośrodka trafiają dzieci z różnorodnymi problemami rozwojowymi i zajęcia wczesnego wspomaganie ustalano na cały rok szkolny. Zapewniało to długoterminową terapię, gdyż dzieci objęte zajęciami miały tak głębokie deficyty rozwojowe, że oczywista była konieczność prowadzenia terapii przez dłuższy czas niż w okresie trzymiesięcznym lub półrocznym.*

(dowód: akta kontroli str. 143-147, 173-179)

2.2. Ośrodek współpracował m.in. z: lekarzem genetykiem - pracownikiem naukowym Uniwersytetu Medycznego w Lublinie (udzielanie porad i prowadzenie badań genetycznych), pracownikami naukowymi KUL (opracowywanie programów wczesnego wsparcia, prowadzenie indywidualnych zajęć oraz wykładów dla pracowników Ośrodka i opiekunów dzieci np. na temat postaw rodzicielskich). Pracownicy SOSW organizowali konferencje na których prelegentami byli pracownicy KUL. Ośrodek mógł liczyć na wsparcie w zakresie tworzenia indywidualnych programów.

Terapeuci wczesnego wspomaganie współpracowali z przedszkolem specjalnym działającym w Ośrodku, Polskim Stowarzyszeniem Osób z Niepełnosprawnością Intelektualną Koło w Świdniku (PSONI), Ośrodkami Pomocy Społecznej, Poradnią Psychologiczno-Pedagogiczną w Świdniku.

Dyrektor Ośrodka wyjaśniła że, *przepływ informacji między specjalistycznymi publicznymi i prywatnymi placówkami a zwłaszcza medycznymi to najłatwiejsze ogniwo w ciągu oddziaływań terapeutycznych. Często wykorzystywano tu kontakty prywatne ale nie można mówić o spójności wsparcia z powodu braku zainteresowania innych placówek. Dobrze układa się współpraca z Poradnią Psychologiczno-Pedagogiczną, PSONI, Ośrodkami Pomocy Społecznej, a zwłaszcza z asystentami rodzin.*

(dowód: akta kontroli str. 148, 180-184)

W okresie objętym kontrolą identyfikowano potrzeby dzieci wymagające szerszej interwencji niż możliwości w Ośrodku. Nawiązano (od września 2017 r. w formie pisemnej, wcześniej na podstawie rozmów telefonicznych i spotkań z prezesem) współpracę z: PSONI i działającym tam Dziennym Centrum Aktywności. Dzięki temu dzieci objęto dodatkowym wsparciem terapeutycznym. Dyrektor Ośrodka wyjaśniła, że sześcioro dzieci miało tam organizowane dodatkowe zajęcia rehabilitacyjne. Dzięki współpracy z Powiatowym Centrum Pomocy Rodzinie (PCPR) oraz pomocy SOSW w wypełnianiu wniosków, rodzice otrzymywali dodatkowe środki na zakup np. pionizatorów (2 przypadki – D.K. i M.M.), komputerowego zestawu do ćwiczeń komunikacji (1 przypadek M.M.) oraz fotela bujanego (1 przypadek M.M.).

(dowód: akta kontroli str. 148-149, 182-191)

SOSW posiadał niewiele informacji o wsparciu udzielanym w innych placówkach. Dyrektor wyjaśniła, że od rodziców zależy, czy chcą udzielać takich danych. Prowadzono rozmowy z rodzicami w celu uświadomienia im, że praca jednocześnie z dwoma czy nawet trzema logopedami, psychologami, pedagogami i codzienne, nie wyłączając soboty, zajęcia z dzieckiem nie pomogą, a wręcz mogą negatywnie wpłynąć na jego funkcjonowanie. Niektórzy specjaliści nie byli zainteresowani współpracą, niektórzy uważają siebie za bardziej kompetentnych i dlatego nie widzą potrzeby współpracy itp. Przepływ informacji i koordynacja były w wysokim stopniu niewystarczające.

(dowód: akta kontroli str. 144-150)

2.3. Dyrektor Ośrodka wyjaśniła, że proces realizacji wczesnego wspomaganie był objęty nadzorem. Niejednokrotnie kontrolowano dokumentację np.: dzienniki zajęć, indywidualne programy wczesnego wspomaganie pod kątem realizacji zaleceń z opinii wczesnego wspomaganie. Prowadzono także obserwacje zajęć.

Nie było to jednak potwierdzone zapisami w sprawozdaniach z nadzoru z lat 2015/2016 – 2016/2017.

W roku szkolnym 2016/2017 przedmiotem ewaluacji wewnętrznej było: „Szkoła lub placówka wspomaga rozwój uczniów z uwzględnieniem ich indywidualnej sytuacji”¹³. Ewaluacja dotyczyła wszystkich wychowanków, a w tym: wychowanków przedszkola oraz dzieci objętych wczesnym wspomaganie rozwoju. Miała ona na celu zebranie informacji i ocenę efektywności pracy Ośrodka w zakresie wspierania uczniów/dzieci w zależności od ich indywidualnej sytuacji.

W planach nadzoru na lata szkolne 2015/2016 i 2016/2017 nie uwzględniono zadań z zakresu wczesnego wspomaganie rozwoju dzieci. Także w sprawozdaniach z nadzoru z lat objętych kontrolą, nie było zapisów potwierdzających objęcie nadzorem procesu realizacji takiej terapii. Dopiero w planie nadzoru na maj 2018 r. zaplanowano „kontrolę prowadzonej dokumentacji nauczycieli (...) pod kątem wczesnego wspomaganie”.

Plany nadzoru pedagogicznego były przedstawiane radzie pedagogicznej terminowo, tj. do 15 września.

(dowód: akta kontroli str. 150-151, 201-241)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie nie stwierdzono nieprawidłowości.

¹³ Taki przedmiot ewaluacji wynikał z pisma MEN z 7 lipca 2016 r. nr DO-WNP.4092.58.2016.DB.

Uwagi dotyczące
badanej działalności

NIK zwraca uwagę, że w opracowanych planach nadzoru na lata 2015/2016 i 2016/2017, Dyrektor Ośrodka nie uwzględniła zadań w zakresie wczesnego wspomagania, a w konsekwencji wnioski z nadzoru przedstawiane radzie pedagogicznej, po pierwszym i drugim półroczu także nie dotyczyły tego zagadnienia.

(dowód: akta kontroli str. 206-239)

Ocena cząstkowa

W okresie objętym kontrolą w Ośrodku prowadzono analizy wewnętrzne pomocy udzielanej dzieciom w ramach wczesnego wspomagania rozwoju. Podejmowano także działania w celu zapewnienia kompleksowości i spójności wszystkich oddziaływań wspomagających rozwój dziecka. Specjaliści zespołów prowadzili ocenę postępów oraz trudności w funkcjonowaniu dzieci objętych wczesnym wspomaganie, a częstotliwość i sposób jej dokonywania był zgodny z założonym w Programie. Zespół corocznie dokonywał oceny skuteczności pomocy udzielanej dziecku i jego rodzinie, a wyniki tych ocen wykorzystywano do planowania dalszego wsparcia. Ośrodek podejmował także działania mające na celu pozyskanie wiedzy, pomocnej we wspieraniu dzieci z dysfunkcjami psychofizycznymi, od pracowników lubelskich ośrodków akademickich. Realizacja wczesnego wspomaganie rozwoju była objęta nadzorem poprzez kontrolę dzienników zajęć lub programów pod kątem realizacji zaleceń z opinii wczesnego wspomaganie, nie uwzględniono jednak wczesnego wspomaganie w planach nadzoru na lata objęte kontrolą.

3. Warunki organizacyjne i finansowe wczesnego wspomaganie rozwoju dzieci

Opis stanu
faktycznego

3.1. W latach 2015 – 2018 w Ośrodku zatrudniano dziewięciu nauczycieli, których kwalifikacje pozwalały na utworzenie Zespołu. Wykształcenie czterech nauczycieli opisano w pkt 1.3. wystąpienia pokontrolnego, a pozostali posiadali następujące kwalifikacje:

K.K. - oligofrenopedagog (studia magisterskie), terapeuta ręki (kurs), wczesne wspomaganie rozwoju (kurs kwalifikacyjny);

N.M. - oligofrenopedagog (studia magisterskie), wczesne wspomaganie rozwoju;

Ś.E. - oligofrenopedagog (studia magisterskie), wczesne wspomaganie rozwoju;

M.A. - oligofrenopedagog (studia magisterskie), wczesne wspomaganie rozwoju, pedagogika wczesnoszkolna i przedszkolna (studia podyplomowe);

Ś.Ł. - fizjoterapia (studia magisterskie), kurs kwalifikacyjny z zakresu oligofrenopedagogiki.

Propozycje doskonalenia zawodowego nauczycieli wynikały z: diagnozy wewnątrzszkolnego doskonalenia, z potrzeb statutowych ośrodka i zainteresowań nauczycieli. Dyrektor wnioskował do organu prowadzącego o środki na sfinansowanie doskonalenia m.in. na następujące formy, które otrzymały dofinansowanie: studia podyplomowe – integracja sensoryczna, studia podyplomowe – wczesne wspomaganie, trening umiejętności społecznych, diagnoza i terapia osób z autyzmem.

Nauczyciele uczestniczyli w szkoleniach zewnętrznych oraz na terenie Ośrodka, w ramach wewnątrzszkolnego doskonalenia. W latach 2016 – 2018 SOSW otrzymał środki na doskonalenie nauczycieli w wysokości 7 tys. zł (wykonanie wyniosło 98,2%). Organizowano szkolenia i rady szkoleniowe. W latach 2015-2018 odbyły się rady szkoleniowe, poświęcone następującym zagadnieniom: techniki relaksacyjne; w świecie muzyki – zabawa i aktywne słuchanie; wykorzystanie biblioterapii w pracy dydaktyczno-wychowawczej; nowoczesne technologie w edukacji.

Nauczyciel uczestniczyli w szkoleniach, m.in.: zaburzenia zachowania i odżywiania i choroby psychiczne dzieci i młodzieży; trening umiejętności społecznych; wczesne wspomaganie rozwoju dziecka z autyzmem. Dwóch nauczycieli ukończyło studia podyplomowe z zakresu wczesnego wspomagania rozwoju.

(dowód: akta kontroli str. 7-13, 88-117, 126-139, 242-274)

Ośrodek, w miarę możliwości finansowych, pozyskiwał literaturę fachową, wydaną po 2010 r. W latach 2011 – 2016 księgozbiór SOSW zwiększył się o 20 pozycji bibliograficznych, głównie dotyczyły one zespołu Aspergera i autyzmu dziecięcego oraz aktywizacji osób z niepełnosprawnościami.

Nauczyciele, powołani w skład Zespołu, realizowali zajęcia z dzieckiem i jego rodziną w ramach obowiązkowego wymiaru czasu pracy – od jednej do 18 godzin, a w ramach godzin ponadwymiarowych – od jednej do czterech.

(dowód: akta kontroli str. 337-346)

Specjaliści Ośrodka (np.: pedagog, oligofrenopedagog, psycholog, logopeda, fizjoterapeuta) mieli samodzielne pokoje i nie występowała sytuacja, że w jednym pomieszczeniu realizowane były dwa rodzaje terapii jednocześnie.

(dowód: akta kontroli str. 120-124, 247)

3.2. W toku niniejszej kontroli, na podstawie art. 39 ustawy z dnia 23 grudnia 1994 r. o Najwyższej Izbie Kontroli¹⁴ przeprowadzono oględziny pomieszczeń bazy lokalowej SOW oraz wyposażenia gabinetów logopedycznego i terapii sensorycznej. Stwierdzono, że Ośrodek zapewniał odpowiednią bazę lokalową, przystosowaną dla małych dzieci oraz dostępną dla osób niepełnosprawnych ruchowo. Znajdowało się w nim wydzielone miejsce dla rodziców z małymi dziećmi, gdzie można oczekiwać na terapię/zajęcia. Gabinety były estetyczne i oznakowane w sposób czytelny, z uwzględnieniem godzin pracy specjalistów, a znajdujące się w nich wyposażenie sprzyjało procesowi diagnozy i terapii.

Gabinet terapii sensorycznej (o powierzchni 30 m² i wysokości 265 cm) spełniał warunki odizolowania i wyciszenia (wejście do niego prowadziło z miejsca przeznaczonego dla rodziców z małymi dziećmi, do oczekiwania na terapię/zajęcia). Wyposażono go w meble dostosowane dla małych dzieci oraz przeznaczone dla bardzo małych dzieci, tj. niemowląt (np. zmywalne materace) oraz środki dydaktyczne odpowiednio do rodzaju prowadzonej terapii. Gabinet logopedyczny, w budynku głównym Ośrodka o powierzchni 7,1 m² (długość 420 cm, szerokość 170 cm) nie spełnił warunków odizolowania i wyciszenia. Wyposażono go odpowiednio do rodzaju prowadzonej terapii w różne środki dydaktyczne (w ilości ponad 50 sztuk) i techniczne (klocki, lustro itp.).

(dowód: akta kontroli str. 347-377)

3.3. W latach 2015-2018 w planie finansowym SOSW nie prowadzono rozdziału 85404 *Wczesne wspomaganie rozwoju dziecka*. Dyrektor Ośrodka wyjaśniła, że *środki finansowe na wczesne wspomaganie zostały uwzględnione rozdziałach, w których były realizowane wynagrodzenia pracowników wykonujących pracę związaną ze wczesnym wspomaganie*¹⁵.

W dniu 28.03.2018 r. złożono wniosek do Organu Prowadzącego o wprowadzenie zmian w planie finansowym na rok 2018 i wprowadzenie rozdziału 85404, w którym

¹⁴ Dz. U. z 2017 r. poz. 524 ze zm. (dalej: ustawa o NIK).

¹⁵ Rozdziały: 80102 - Szkoły podstawowe specjalne, 80105 - Przedszkola specjalne, 80111 - Gimnazja specjalne, 80144 - Inne formy kształcenia osobno niewymienione, 85403 - Specjalne ośrodki szkolno-wychowawcze.

zaproponowano kwotę 34.200 zł na wczesne wspomaganie rozwoju dzieci (na wynagrodzenia i zakup środków dydaktycznych).

(dowód: akta kontroli str. 242-251, 380-395, 459)

Według informacji przedłożonej przez Starostwo Powiatowe w Świdniku, część oświatowa subwencji ogólnej otrzymanej przez Powiat na dzieci objęte wczesnym wspomaganie rozwoju w SOSW Świdnik wyniosła w:

- 2015 r. 48.756 zł (przeznaczona na 11 dzieci);
- 2016 r. 26.900 zł (sześćcioro dzieci);
- 2017 r. 31.736 zł (siedmioro dzieci);
- 2018 r. 36.952 zł (ośmioro dzieci).

Środki finansowe otrzymane na zadania związane z wczesnym wspomaganie rozwoju dzieci w latach 2015 – 2017 przeznaczane były na wynagrodzenia i pochodne od wynagrodzeń nauczycieli, natomiast w 2018 r. subwencję zaplanowano na wynagrodzenia nauczycieli oraz zakup pomocy dydaktycznych na potrzeby realizacji zajęć.

Wydatki Ośrodka na wczesne wspomaganie rozwoju, wyliczone przez jednostkę kontrolowaną na potrzeby kontroli, wyniosły w: 2015 r. – 55.204 zł (o 6.448 zł więcej niż część oświatowa subwencji ogólnej przeznaczona na wczesne wspomaganie), 2016 r. – 27.710 zł (o 810 zł więcej), 2017 r. - 29.775 zł (o 1.961 zł mniej) i były przeznaczone na wynagrodzenia z pochodnymi. W 2018 r. na wczesne wspomaganie zaplanowano o 2.752 zł mniej niż wynosiła część oświatowa subwencji ogólnej na dzieci objęte wczesnym wspomaganie rozwoju w SOSW w Świdniku.

W sprawie ww. różnic Dyrektor Ośrodka wyjaśniła, że *wynikają one z tego iż, wysokość środków subwencji wyliczana jest na podstawie danych wykazanych w SIO na dzień 30 września roku poprzedniego. W czasie planowania budżetu nie posiadamy informacji o wielkości środków wynikających z subwencji.*

W kalendarzowym roku budżetowym liczba dzieci wymagających wsparcia wczesnym wspomaganie zmienia się (przyjmujemy dzieci także po 30 września), co skutkuje różną ilością godzin wypracowanych przez nauczycieli za które należy zapłacić wynagrodzenie. Wydatki w ciągu roku kalendarzowego realizowano na podstawie faktycznie wypracowanych godzin z uwzględnieniem stopnia awansu zawodowego nauczyciela wykonującego pracę w ramach wczesnego wspomaganie. Plan na 2018 r. został skalkulowany wg aktualnych potrzeb, co nie wyklucza w trakcie roku kalendarzowego zmian w planie finansowym. Dla przykładu we wrześniu 2017 r. było ośmioro dzieci objętych terapią, a od 20 lutego 2018 r. przyjęliśmy kolejne dziewięć dziecko, które nie było wykazane w SIO wg stanu na 30 września 2017 r. tylko dopiero na 31 marca 2018 r.

(dowód: akta kontroli str. 251, 378-395)

Dyrektor Ośrodka wyjaśniła, że monitoring wydatków dotyczył rozdziału 80102. *Nie podejmowano żadnych działań o zwiększenie środków finansowych na wczesne wspomaganie, ponieważ nie było takiej potrzeby. Natomiast w październiku 2017 r. wniosko wałam do Organu Prowadzącego o zwiększenie środków w planie finansowym na 2017 r. na remont i wyposażenie wynajętego budynku oraz dostosowanie go do potrzeb małych dzieci. Zorganizowałam tam gabinet logopedyczny, salę integracji sensorycznej i salę terapii pedagogicznej. Ponadto składałam kolejne wnioski o zwiększenie planu finansowego na 2018 r. o środki niezbędne na opłacenie wynajmu i mediów w tym budynku. Nie były to wnioski*

o zwiększenie środków na terapię wczesnego wspomagania ale pośrednio wpływały na jej jakość i komfort pracy z małymi dziećmi.

NIK zauważa, że rozdział 80102, o którym mowa w wyjaśnieniach Dyrektor Ośrodka obejmuje wydatki związane z funkcjonowaniem szkoły podstawowej specjalnej, natomiast dla przedszkola specjalnego ustalony jest rozdział 80105.

(dowód: akta kontroli str. 248, 292-295)

Na podstawie Zarządzenia Nr 37/2017 Starosty Powiatu Świdnickiego z 8 listopada 2017 r. Ośrodek został wskazany jako wiodący ośrodek koordynacyjno-rehabilitacyjno-opiekuńczy na terenie Powiatu Świdnickiego realizujący program „Za życiem”. Zadania z zakresu administracji rządowej wynikające z programu kompleksowego wsparcia dla rodzin „Za życiem” określono w porozumieniu z 27 listopada 2017 r. pomiędzy Ministrem Edukacji Narodowej – Departamentem Wychowania i Kształcenia Integracyjnego a Powiatem Świdnickim w Świdniku. Od grudnia 2017 r. do 31 marca 2018 r. w ramach tego programu zrealizowano 198 godzin zajęć logopedycznych, 329 pedagogicznych, 267 psychologicznych, 117 terapii sensorycznej, 54 godziny rehabilitacji oraz zakupiono pomoce do zajęć¹⁶ na łączną kwotę 43.617 zł. Wysokość dotacji na kolejne lata realizacji programu, tj. 2018 – 2021, wg planu wyniesie 811.200 zł. Dyrektor Ośrodka wyjaśniła, że *nabór do programu „Za życiem”, jest ciągły, udzielamy wsparcia każdemu dziecku spełniającemu kryteria rekrutacyjne.*

(dowód: akta kontroli str. 248-249, 296-308)

3.4. Dokumentacja dzieci objętych wczesnym wspomaganie była zabezpieczona. Arkusze organizacji były przetrzymywane w innym pomieszczeniu niż dokumentacja dotycząca dzieci objętych wczesnym wspomaganie. W Ośrodku obowiązywała „Polityka bezpieczeństwa informacji” z grudnia 2017 r.¹⁷. Dyrektor Ośrodka wyjaśniła, że udostępnianie na zewnątrz wszelkiej dokumentacji dzieci *odbywa się zgodnie z zapisami zawartymi w tym dokumencie.* Polityka ta zawierała regulacje dotyczące m.in.: gromadzenia danych osobowych, udostępniania i powierzania ich, obowiązków pracowników w zakresie ochrony tych danych, postępowania w sytuacji naruszenia zasad ochrony danych osobowych, zarządzania systemem informatycznym służącym do przetwarzania takich danych, działania programów komputerowych stosowanych w administracji SOSW w Świdniku. Nauczyciele otrzymali upoważnienia do przetwarzania danych.

(dowód: akta kontroli str. 250, 309-333)

Nie wystąpiły rozbieżności pomiędzy liczbą i wiekiem dzieci zgłaszanych do SIO, a faktycznie realizującymi wczesne wspomaganie rozwoju.

(dowód: akta kontroli str. 250-252, 334-336)

Ustalone
nieprawidłowości

W działalności kontrolowanej jednostki w przedstawionym wyżej zakresie stwierdzono nieprawidłowości:

1. W latach 2015-2018 w planie finansowym SOSW nie wyodrębniano środków finansowych na wczesne wspomaganie rozwoju dzieci i nie ewidencjonowano ich wykorzystania w rozdziale 85404 *Wczesne wspomaganie rozwoju dziecka*, co było

¹⁶ W grudniu 2017 r. za kwotę 15.000 zł.

¹⁷ Opracowana na podstawie ustawy z dnia 29 sierpnia 1997 r. o ochronie danych osobowych (Dz.U. z 2016 r., poz. 922 ze zm.) oraz rozporządzenia Ministra Spraw Wewnętrznych i Administracji z dnia 29 kwietnia 2004 r. w sprawie dokumentacji przetwarzania danych osobowych oraz warunków technicznych i organizacyjnych, jakim powinny odpowiadać urządzenia i systemy informatyczne służące do przetwarzania danych osobowych (Dz.U. z 2004 r. poz.1024). Poprzednia Polityka bezpieczeństwa informacji obowiązywała od marca 2014 r.

niezgodne z treścią załącznika nr 2 do rozporządzenia w sprawie szczegółowej klasyfikacji budżetowej. Wydatki poniesione na zadania z zakresu wczesnego wspomaganie rozwoju dzieci ewidencjonowane były w innych rozdziałach. W sprawozdaniach z wykonania planu wydatków (Rb-28S) za lata 2015-2017 wydatki w łącznej kwocie (wg danych przedstawionych na potrzeby kontroli) wyniosły 112.690,60 zł (w tym: w 2015 r. – 55.204,83 zł, w 2016 r. – 27.710,55 zł, w 2017 r. – 29.775,22 zł) wykazane były w niewłaściwych rozdziałach¹⁸. Dyrektor Ośrodka wyjaśniła, że *środki finansowe na wczesne wspomaganie zostały uwzględnione rozdziałach, w których były realizowane wynagrodzenia pracowników wykonujących pracę związaną ze wczesnym wspomaganie tj.: 80102, 80105, 80111, 80144, 85403. Rozdział 85404 nie był planowany, nie wiem czym sugerował się poprzedni Dyrektor nie planując środków w tym rozdziale.*

W dniu 28.03.2018 r. złożono wniosek do Organu Prowadzącego o wprowadzenie zmian w planie finansowym na rok 2018 i wprowadzenie rozdziału 85404.

(dowód: akta kontroli str. 247-248, 275-291)

Uwagi dotyczące
badanej działalności

NIK zwraca uwagę na potrzebę zapewnienia warunków do właściwej realizacji terapii logopedycznej. Gabinet logopedy nie spełniał warunków odizolowania i wyciszenia, wejście do gabinetu prowadziło ze świetlicy, która pełniła także funkcję stołówki. Powierzchnia gabinetu wynosiła ok. 7 m², a po wyposażeniu w meble, dla przebywających tam osób pozostało ok. 2 m².

Dyrektor Ośrodka wyjaśniła, że *gabinet logopedyczny jest pomieszczeniem zbyt małym do prowadzenia terapii z małymi dziećmi. Logopeda realizujący tam zajęcia stara się robić wiele aby warunki lokalowe i wynikające z nich utrudnienia nie wpływały na przebieg procesu terapeutycznego dzieci. W związku z powyższym będziemy się starać tak układać plan zajęć, aby te zajęcia nie odbywały się w porze obiadowej. Poczyniłam takie starania, w porozumieniu z organem prowadzącym, i uzyskałam zgodę na zwiększenie planu finansowego na 2017 r. o środki finansowe na remont i wyposażenie wynajętego budynku mieszczącego się przy ul. Okulickiego 4A w Świdniku (koszt jego utrzymania to ok. 56 tys. zł rocznie). W ten sposób wydzielono gabinet terapii pedagogicznej, salę integracji sensorycznej, pomieszczenie na mini siłownię oraz drugi gabinet logopedyczny, w którym prowadzono zajęcia w ramach programu „Za życiem”.*

(dowód: akta kontroli str. 354-369)

Ocena cząstkowa

W okresie objętym kontrolą w Ośrodku zatrudniono specjalistów, których kwalifikacje pozwalały na realizację wczesnego wspomaganie rozwoju dzieci oraz stworzono im odpowiednie warunki do doksztalcania i doskonalenia zawodowego w tym zakresie. SOSW zapewniał bazę lokalową, dostępną dla osób niepełnosprawnych ruchowo oraz przystosowaną dla małych dzieci. W okresie objętym kontrolą podejmowano właściwe działania by zapewnić finansowanie działań realizowanych w ramach wczesnego wspomaganie rozwoju dzieci. Przystąpiono także do realizacji programu „Za życiem”. W SIO umieszczono prawidłowe dane dotyczące liczby i wieku dzieci objętych tym wsparciem, dokumentacja wszystkich dzieci była właściwie chroniona. W ocenie NIK poddany oględzinom gabinet logopedy nie spełniał wymogów odizolowania i wyciszenia, a jego powierzchnia była niewystarczająca do właściwej realizacji terapii z małymi dziećmi. W pozostałym zakresie zapewniono odpowiednie warunki organizacyjne do realizacji zadań z zakresu wczesnego wspomaganie

¹⁸ W 2015 r. w rozdziałach: 80102, 80105, 80144; w 2016 r.: 80102, 80105, 80111, 85403 oraz w 2017 r.: 80102, 80111, 85403.

rozwoju dzieci z dysfunkcjami. W latach 2015-2018 w planie finansowym SOSW nie utworzono rozdziału pn. „Wczesne wspomaganie rozwoju dziecka”. Środki finansowe na wczesne wspomaganie zostały uwzględnione w innych rozdziałach planu finansowego Ośrodka, w których były realizowane wynagrodzenia pracowników wykonujących pracę związaną ze wczesnym wspomaganie.

IV. Pozostałe informacje i pouczenia

Prawo zgłoszenia
zastrzeżeń

Wystąpienie pokontrolne zostało sporządzone w dwóch egzemplarzach; jeden kierownikowi jednostki kontrolowanej, drugi do akt kontroli.

Zgodnie z art. 54 ustawy o NIK, kierownikowi jednostki kontrolowanej przysługuje prawo zgłoszenia na piśmie umotywowanych zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, w terminie 21 dni od dnia jego przekazania. Zastrzeżenia zgłasza się do dyrektora Delegatury NIK w Lublinie.

Obowiązek
poinformowania
NIK o sposobie
wykorzystania uwagi

Zgodnie z art. 62 ustawy o NIK, proszę o poinformowanie Najwyższej Izby Kontroli, w terminie 21 dni od otrzymania wystąpienia pokontrolnego, o sposobie wykorzystania uwagi oraz o podjętych działaniach lub przyczynach niepodjęcia tych działań.

W przypadku wniesienia zastrzeżeń do wystąpienia pokontrolnego, termin przedstawienia informacji liczy się od dnia otrzymania uchwały o oddaleniu zastrzeżeń w całości lub zmienionego wystąpienia pokontrolnego.

Lublin, dnia 18 czerwca 2018 r.

Piotr Kwaśniak
Główny specjalista kontroli państwowej

Dyrektor
Delegatury Najwyższej Izby Kontroli
w Lublinie
Edward Lis

.....
Podpis

.....
Podpis